

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 487/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetihó (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **SLOVENSKÁ MEDIÁLNA AGENTÚRA, s. r. o.**, Sládkovičova 7, Bratislava, zastúpenej T.R.U.S.T., spol. s r. o., Karola Adlera 34, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. B1-25Cb/38/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. B1-25Cb/38/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. B1-25Cb/38/2012 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **8 000 eur**, ktoré **j e** jej Mestský súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **663,57 eur**, ktorú **j e** Mestský súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto

nálezu. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 100 000 eur a trovy konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala vo februári 2012 na Okresnom súde Bratislava I žalobu o náhradu škody spôsobenej orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci (nezákonná exekúcia, pozn.) vo výške 1 712 739,04 eur s príslušenstvom. O tomto návrhu nebolo po 11 rokoch trvania konania rozhodnuté ani na súde prvej inštancie, boli nariadené tri pojednávania po urgenciách sťažovateľky. Od posledného úkonu v konaní uplynuli viac ako dva roky. Sťažovateľka nemá informáciu, či bolo vykonané znalecké dokazovanie, prípadne s akým výsledkom, napriek tomu, že zložila preddavok na trovy znaleckého dokazovania a zaslala otázky na znalca, pretože mestský súd už na jej opakované žiadosti nereagoval.

3. Sťažovateľka vyčíta mestskému súdu neefektivitu a úplnú nečinnosť vo veci, ktorá nie je právne náročná, ide o bežnú agendu všeobecných súdov. Vzhľadom na predmet konania sa sťažovateľka snaží dosiahnuť aspoň čiastočnú nápravu stavu, keď jej orgán verejnej moci spôsobil nenapraviteľnú škodu, avšak je len vystavená ďalšiemu nezákonnému konaniu zo strany štátneho orgánu. Tým sa prehľbuje jej stres, právna neistota a navyšujú sa náklady na konanie. Sťažovateľka pociťuje nedôveru k justícii, pretože sa nemôže dovolať svojich práv. Zároveň sťažovateľka zastáva názor, že ona nezapríčinila prietahy v konaní svojím správaním, naopak, aktívne požadovala, aby súd konal.

4. Sťažovateľka požaduje aj priznanie finančného zadosťučinenia v sume 100 000 eur s poukazom na konkrétne okolnosti svojej veci. Sťažovateľka požaduje, aby štát vykonal nápravu svojho pochybenia, ku ktorému došlo už pred 17 rokmi a dosiaľ sa nedočkala žiadneho odškodnenia. Neakceptovateľná je dĺžka konania 12 rokov na súde prvého stupňa bez meritórneho rozhodnutia. V priebehu konania všeobecný súd vykonával procesné úkony až na opakované žiadosti sťažovateľky a hoci sám nariadil znalecké dokazovanie, nepristúpil k jeho realizácii. Za posledné roky prudko vzrástla inflácia a suma požadovaná v roku 2012 už stratila svoju hodnotu. Zároveň sťažovateľka zastáva názor, že symbolická výška finančného zadosťučinenia nie je pre všeobecné súdy dostatočne odstrašujúca a len „betónuje“ súčasný stav justície.

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. II. ÚS 487/2023 z 24. októbra 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Ústavný súd z vyžiadaného spisového materiálu zistil tento priebeh napadnutého konania:

- Žaloba sťažovateľky bola podaná na okresnom súde **22. februára 2012**. Žalobou sa domáhala náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu.

- Okresný súd zaslal žalobu na vyjadrenie protistrane 24. apríla 2012.

- Okresný súd uznesením zo 6. februára 2014 uložil sťažovateľke povinnosť zložiť preddavok na trovy v sume približne 85 000 eur po tom, čo konštatoval, že napriek žiadosti sťažovateľky nie sú splnené podmienky na priznanie oslobodenia.

- Proti tomuto uzneseniu sťažovateľka podala dovolanie 14. marca 2014. Spis bol po prvotných procesných úkonoch predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na dovolacie konanie **7. mája 2014**. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4Obdo/27/2014 z 28. mája 2015 zastavil dovolacie konanie pre nedostatok funkčnej príslušnosti. Spis bol vrátený okresnému súdu **27. júla 2015**.

- Okresný súd uznesením č. k. 25Cb/38/2012-108 z **30. novembra 2015** zastavil súdne konanie pre nesplnenie povinnosti zložiť preddavok na trovy.
- Sťažovateľka podala proti tomuto uzneseniu odvolanie 22. decembra 2015. Okresný súd predložil vec na odvolacie konanie Krajskému súdu v Bratislave **17. februára 2016** po vykonaní procesných úkonov súvisiacich s odvolaním. Krajský súd uznesením č. k. 2Cob/49/2016-129 zo **7. júna 2016 zrušil** odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu o zastavení konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že neboli splnené podmienky na zastavenie konania z dôvodu nezloženia preddavku, keďže odporca (štát) nemohol byť vyzvaný na zloženie preddavku recipročne. Spis bol vrátený okresnému súdu **29. júna 2016**.
- Okresný súd uskutočnil prvé pojednávanie vo veci **10. januára 2018**, kde sa vyjadrili sporové strany. Sťažovateľka navrhla podaním z 9. februára 2018 vydať medzitýmny rozsudok.
- Predmetný spis bol pridelený novej zákonnej sudkyni 24. mája 2018.
- Podaním z 30. júla 2020 sa sťažovateľka domáhala nariadenia pojednávania.
- Termín pojednávania bol nariadený na **2. október 2020**, na tomto pojednávaní došlo k odročeniu na účely doplnenia dokazovania bez vykonania dôkazov a bez prednesu sporových strán.
- Sťažovateľka podaním z 2. decembra 2020 navrhla okresnému súdu, aby nariadil znalecké dokazovanie, a predložila písomné dôkazy. Pojednávanie sa uskutočnilo **11. decembra 2020**, rovnako bolo odročené na účely doplnenia dokazovania na 26. marec 2021.
- Sťažovateľka podaním z 19. januára 2021 oznámila okresnému súdu otázku pre znalca.
- Okresný súd uznesením z 5. februára 2021 uložil sťažovateľke zložiť preddavok na znalecké dokazovanie v sume 960 eur, ktorý uhradila 11. februára 2021.
- Termín pojednávania nariadený na 26. marec 2021 bol zrušený z dôvodu protipandemických opatrení.
- Sťažovateľka podaním z 13. januára 2021 požiadala o doručenie znaleckého posudku a nariadenie pojednávania. Podaním z 18. augusta 2022 požiadala opätovne okresný súd o odpoveď, keďže okresný súd ostal nečinný. Právny zástupca sťažovateľky vypovedal plnú moc 20. septembra 2022.
- Mestský súd 15. novembra 2023 (po doručení ústavnej sťažnosti) nariadil termín pojednávania na 18. január 2024.

7. Podľa čl. XI bodu 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 veci patriace do pôsobnosti senátov ústavného súdu, ktoré boli pridelené sudcom spravodajcom pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto rozvrhu práce, prerokujú senáty v pôvodnom zložení. Na základe toho rozhodol o už prijatej ústavnej sťažnosti senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Vyjadrenie všeobecného súdu a replika sťažovateľky

8. Predsedníčka mestského súdu sa listom zo 16. novembra 2023 vyjadrila k ústavnej sťažnosti a v podstatnom uviedla, že od posledného úkonu vo veci, ktorým bolo vyrubenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania žalobcovi, súd vo veci nevykonal žiadny ďalší úkon, vynímajúc zrušenie pojednávania nariadeného na 26. marec 2021, a to z dôvodu ochrany verejného zdravia v súvislosti s opatreniami prijatými z dôvodu výskytu pandemickej situácie. Vo vzťahu k celkovej dĺžke konania, ktoré začalo podaním žaloby v roku 2012, je však nevyhnutné prihliadnuť

na skutkovú a právnu náročnosť veci, ako aj iné objektívne okolnosti ovplyvňujúce konanie pred súdom, spočívajúce okrem iného aj v zmene zákonného sudcu či predkladaní veci krajskému súdu a najvyššiemu súdu na účely rozhodnutia o podaných opravných prostriedkoch strán sporu. Poukázala tiež na objektívnu povahu vzniknutých prietáhov z dôvodu neprimeraného zaťaženia sudcov a výšku požadovaného primeraného zadosťučinenia označila za neprimerane vysokú.

9. Sťažovateľka sa vyjadrila k stanovisku mestského súdu podaním z 20. decembra 2023. V podstatnom uviedla, že argumentácia mestského súdu o jeho preťaženosti a nedostatočnej personálnej obsadenosti nemôže byť na ujmu jej právam a nejde o skutočnosť, ktorá by bola spôsobilá zbaviť všeobecný súd zodpovednosti za prietahy. Zároveň sťažovateľka poukázala aj na aroganciu postupu okresného súdu, ktorý vyrubil preddavok na trovy znaleckého dokazovania pred tromi rokmi, ale dosiaľ nebol ani len ustanovený znalec a už vôbec vyhotovený posudok. Na opakované dopyty a žiadosti sťažovateľky o doručenie znaleckého posudku okresný súd vôbec nereagoval a o stave konania neposkytol žiadne informácie. K nariadeniu termínu pojednávania došlo až po podaní ústavnej sťažnosti a jej doručení mestskému súdu. Vec v protiklade s názorom všeobecného súdu nepovažuje za skutkovo a právne náročnú, pretože ide o agendu bežne vybavovanú, jediným sporným bodom je určenie výšky náhrady škody na základe znaleckého posudku. Zároveň sťažovateľka považuje predmet sporu za mimoriadne citlivý, pretože v dôsledku nesprávneho postupu exekučného súdu došlo k finančnému zlikvidovaniu podnikateľskej činnosti sťažovateľky a za 12 rokov súdneho konania o odškodnení nebolo vo veci rozhodnuté ani len na súde prvej inštancie. Sťažovateľka považuje podanú ústavnú sťažnosť za plne dôvodnú a výšku požadovaného finančného zadosťučinenia za primeranú okolnostiam jej veci.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu a mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 2 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

15. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov s ustálenou judikatúrou. Z hľadiska predmetu konania a jeho významu pre sťažovateľku ústavný súd konštatuje, že ide zároveň o konanie, ktoré si v zmysle judikatúry ESLP vyžaduje vyššiu prioritu.

16. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také správanie sťažovateľky, ktoré by významnejšie prispelo k jeho predĺženiu, naopak, postupovala proaktívne a opakovane žiadala ďalší postup v konaní, jej urgencie však ostali zo strany okresného súdu bez akejkoľvek faktickej či informačnej odpovede.

17. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

18. Z popísaného priebehu súdneho konania vedeného okresným súdom vyplýva, že začalo vo februári 2012, v novembri 2015 bolo konanie nesprávne zastavené z dôvodu nezloženia preddavku na trovy konania. Po zrušení tohto uznesenia odvolacím súdom a vrátení veci na ďalšie konanie v júni 2016 okresný súd uskutočnil prvé a jediné meritórne pojednávanie až v januári 2018, teda po roku a pol. Okresný súd uskutočnil pojednávania ešte v októbri a decembri 2020, tieto však boli odročené na účely doplnenia dokazovania, ktoré sa nikdy neuskutočnilo, a ani ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebol ustanovený znalec. Takýto postup okresného súdu nemožno považovať za ústavne akceptovateľný, efektívne smerujúci k nastoleniu právnej istoty účastníkov konania. Zároveň obdobie rokov 2021 až 2023 predstavuje stav úplnej nečinnosti v konaní, a to napriek opakovaným snahám sťažovateľky o ďalší postup. Zároveň ústavný súd prihliadol aj na dôležitosť predmetu konania pre sťažovateľku, ktorým je prípadná náhrada škody spôsobenej štátnou inštitúciou, a celkovú dĺžku konania na súde prvej inštancie bez meritórneho rozhodnutia s jediným efektívnym pojednávaním.

19. Neprimerané množstvo spisov, v ktorých všeobecný súd koná, či nedostatočné materiálne a personálne vybavenie všeobecného súdu nie sú spôsobilé zbaviť všeobecný súd zodpovednosti za porušenie práva sťažovateľky na prejednanie veci v primeranej lehote.

20. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, ktorá predstavuje 12 rokov, zistenú neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj relevantné obdobie úplnej nečinnosti v konaní dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

22. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel návrhu na vyslovenie príkazu konať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov, ktorý uložil z dôvodu zániku právnej subjektivity okresného súdu už mestskému súdu (bod 2 nálezu).

23. Sťažovateľka namietala aj porušenie označených práv postupom mestského súdu v napadnutom konaní, na ktorého rozhodovanie v jej veci prešlo s účinnosťou od 1. júna 2023 v dôsledku reformy súdnictva. Mestský súd bol ku dňu podania ústavnej sťažnosti vo veci činný približne tri mesiace, a preto nemožno uvažovať vo vzťahu k nemu o zodpovednosti za celkovú neprimeranú dĺžku konania a v tejto časti nie je možné návrhu sťažovateľky vyhovieť (výrok 5 nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä celkovú dĺžku napadnutého konania a neefektívnu činnosť okresného súdu, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia v sume 8 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu). Povinnosť úhrady bola uložená mestskému súdu z dôvodu zániku právnej subjektivity okresného súdu k 31. mája 2023.

V.

Trovy konania

26. Úspešná sťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania.

27. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom sumu 663,57 eur (výrok 4 nálezu).

28. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2024

Peter Molnár
predseda senátu